

Ediția 2009 a Festivalului Internațional George Enescu (III)

(Costin Popa – 1 octombrie 2009)

După-amiaza și noaptea

Murray PERAHIA

Murray Perahia a fost așteptat cu nerăbdare. A venit în dublă calitate - solist și dirijor - împreună cu reputata Academy of Saint-Martin-in-the Fields și și-a rezervat un program Bach - Mozart. Pianistica sa este un șirag de perle servind sobrietatea bachiană (**Concertul nr. 3 în Re Major, BWV 1054**) sau transparența mozartiană (**Concertul nr. 17 în Sol Major, KV 453**). În incursiunea simfonică (Mozart – **nr. 38 în Re Major, KV 504 „Praga”**), Perahia a pus în valoare sublima sonoritate a instrumentiștilor englezi, un sunet a cărui menținere intactă este supremul comandament al formației fondate de eminentul Sir Neville Marriner.

Renumele formației Les Musiciens du Louvre, al șefului ei, Marc Minkovski, s-a dovedit a fi garanția unei după-amieze memorabile în tălmăcirea oratoriului **Creațiunea** de Haydn. O versiune engleză, inspirată de **Paradisul pierdut** al lui John Milton, ce a avut forță de frescă michelangeloescă prin expresia plină de vivacitate. La înălțimea colegilor din orchestră și poate chiar depășindu-i a fost minunatul Bachchor din Salzburg, cu tonuri măiestrite, subtilități rafinate și perfectă omogenitate. Aș ordona soliștii... basul Luca Tittoto, soprana Camilla Tilling, tenorul Colin Balzer.

Și, din nou reîntoarceri la București... Delicata Maria João Pires (**Concertul nr.23 pentru pian și orchestră în La Major, KV 488** de Mozart) acompaniată de data aceasta de Basel Chamber Orchestra dirijată de David Stern, charismaticul Mischa Maisky (**Concertul nr.1 pentru violoncel și orchestră în la minor op.33** de Saint-Saëns și **Elegie pentru violoncel solo în do minor** de Fauré) cu colaborarea Orchestrei de Cameră Radio (dirijor Leonid Grin) și impetuoasa Elisabeth Leonskaja care, alături de Ravel, Debussy și Chopin, a adus o inedită și de neuitat interpretare a **Sonatei nr.1 pentru pian în fa diez minor op.24** de George Enescu.

Heinrich SCHIFF

Moment de referință l-a constituit și prezentarea Integralei simfoniilor lui Franz Schubert în viziunea plină de romantism a Wiener Kammerorchester condusă de Heinrich Schiff, ansamblu care poartă amprenta de ductilitate a sunetului, specifică Orașului Muzicii.

Faimosul Cvartet Voces (invitată Fumiko Shiraga) și Orchestra de Cameră a Filarmonicii din München (dirijor Lorenz Năsturică Herschcowici, solist Marin Cazacu) au întregit după-amiezele de „Concerte camerale” ale ultimelor zile.

Lovitura de imagine...

... a festivalului a fost însă dată de neobositul și marele profesionist Mihai Constantinescu, directorul Agenției Artexim, care a adus-o pe celebra soprană Natalie Dessay la înlocuirea mult mai puțin galonatei Sandrine Piau, indisponibilă pentru cvartetul solistic al **Missei în do minor KV 427** de Mozart. Un lux! Am respirat același aer cu o mare vedetă a artei lirice, o campioană a vocalității belcantiste, desigur incomodată de specificul mozartian. Sincer, mă așteptam ca stilistica să sufere, dar am admirat fluiditatea vocii și legato-ul impecabil, deși soprana a tușit preventiv înainte de primul sunet. Oricum, să ai un asemenea nume pe post de înlocuitor este un mare succes (nu singurul!) al lui Mihai Constantinescu și un gest generos al artistei. Mă întreb dacă direcțiunea Operei Naționale s-a agățat de șansa de a o avea face to face pe Natalie Dessay și i-a propus o colaborare. Cu o zi înainte, după conferința de presă, marea soprană îmi confirmase disponibilitatea ei de a veni la București pentru un spectacol. Așteptăm.

Natalie DESSAY

Și totuși, Natalie Dessay a fost artista cu clară superclasă în **Missa** mozartiană, partenerii ei, soprana Lisa Larsson, tenorul Emanuel-Cristian Caraman, basul Simon Kirkbride, apărând destul de șters, în special vocile masculine. Neașteptate, distonăriile Lisei Larsson. Și dacă tenorul și basul au sunat estompat, în schimb... Streich-ul ansamblului Deutsche Kammerphilharmonie Bremen a fost de o asprime deranjantă. Norocul a venit prin bagheta lui Louis Langrée și, mai ales, prin prestația suverană a Corului Național de Cameră „Madrigal”.

În țară

Ca și la edițiile precedente, Festivalul Internațional George Enescu nu s-a oprit în capitala României. Brașovul, Clujul, Iașiul, Sibiuul, Sinaia (Sala Cazinoului) i-au avut drept oaspeți pe unii artiști care au concertat la București sau nu. Chiar așa, oare de ce n-am avut ocazia s-o ascultăm pe excelenta violoncelistă Laura Buruiană la Ateneul Român, de pildă?

La final

Ediția a XIX-a s-a încheiat. Succesul este incontestabil. Nici mai mare, nici mai mic decât al altor ediții. S-o recunoaștem, este performanța stabilă a conducerii, a managementului organizatoric. Vârfuri artistice și umbre au existat și vor exista. Toată lumea este înclinată spre comparații de genul... Les Arts Florissants a fost mai bună decât... Dar nu asta este important, ci faptul că publicul român a fost pus în contact cu tot ce este mai en vogue în Europa, în lume. Audiția live nu poate fi înlocuită cu nimic, fie ele CD-uri, fie DVD-uri, este formatoarea supremă de opinii. În afară de discuri, mulți melomani cunosc artiștii de circulație și de pe Internet sau din reviste. La unele dintre declaratele vedete, imaginea mediatică este intensivă și necertificată pe de-a-ntregul prin performanță. La alții, exact invers. Iată de ce, prin Festivalul Enescu, auditoriului român i se oferă posibilitatea verificării directe, nemijlocite a tuturor acestor informații. Cu exultări și dezamăgiri. Sentimente firești.

În mod cert, la nivel internațional, vizibilitatea ediției 2009 a fost mai bună. Peste 80 de jurnaliști străini au venit la festival, dintre care 14 critici muzicali, aparținând Asociației „Presse Musicale Internationale” cu sediul la Paris. Judecând că toți au posibilitatea să urmărească ansambluri mari

și vedete chiar la ei acasă, era de așteptat să prefere ciclurile „Muzica contemporană românească” și „Enescu și contemporanii”. Ce idee inspirată a fost programarea lor în pachet, în prima săptămână a festivalului! O altă mare realizare a fost prima transmisie live la postul TV franco-german MEZZO, concertul orchestrei Concertgebouw, care va fi urmat de retransmisia spectacolului **Oedipe**.

Ca la fiecare ediție, revista de critică și informație muzicală MELOS, partener media al festivalului, a apărut în ultimele zile de concert, într-un număr special, cuprinzând cronici de la manifestările anterioare și oferind publicului o oglindă compactă, concentrată a celor patru săptămâni. MELOS a fost și în 2009 singura publicație care a adus în timpul festivalului, într-un singur volum sintetic, cronici calde, interviuri la zi, avancronici. În egală măsură, 17 Agende au fost disponibile aproape seară de seară, însumând un total de peste 270 de pagini.

Revin la bucuria simțită de împătimiții artei sunetelor, în covârșitoare măsură abonați la toate concertele, de după-amiază, de seară, de noapte. Crosul lor între Ateneu, Sala Palatului și retur a devenit celebru. Culmea (!), chiar cu prețul pierderii a câtorva zeci de minute din unele concerte, din dorința de a bifa primul acord la altele. Pe undeva îi înțeleg; oamenii plătiseră bani care, însumați, nu reprezintă sume ne semnificative. Din contră. Mai sunt susceptibili de a fi acuzați de superficialitate? Totuși, poate... E bine așa? Nu mai vorbesc de impresia lăsată artiștilor care nu puteau să nu observe foiala neelegantă din săli. Ce s-ar putea face? E simplu. Renunțarea la inflația de concerte și trecerea la o judicioasă repartizare orară. Interpreților nu li se poate impune durata programelor dar a lăsa o marjă sigură, de o jumătate de oră, între ceea ce se întâmplă la Ateneu și Sala Palatului stă în puterea organizatorilor. Sâmbăta și duminica, s-ar putea da concerte în matineu, seara și noaptea. Nu doresc să intru în amănunte. Sunt sigur că există soluții. Trebuie adăugată doar voință.

Dacă ar fi să cântărim valoarea diverselor cicluri tematice ale festivalului, opera s-ar situa pe un loc codaș. Și asta din cauza numelor cântăreților invitați. Cel puțin pentru ediția 2009, cuplul Daniela Dessì-Fabio Armiliato ar fi trebuit să fie punctul de plecare către mai sus. Așa, au rămas cei mai buni. Prea puțin.

În altă ordine de idei, prima scenă lirică națională ar trebui să se îngrijească încă de pe acum de o montare nouă a opusului capital, **Oedipe**, semnată de un important regizor român. În plus, nu trebuie să se uite că, în 2011, se vor împlini 90 de ani de la inaugurarea Operei Române cu **Lohengrin**, spectacol dirijat de însuși George Enescu. O nouă producție scenică a lucrării wagneriene este imperios necesară în festival. În niciun caz concertantă! Îmi amintesc de un **Parsifal** de acum cca zece ani, prelungit către ore mici din noapte, cu viermuieli în Sala Palatului și cu destui spectatori care, interpretau **Simfonia „Despărțirii”**!!! Așadar, **Lohengrin**. Și, de ce nu, cu Jonas Kaufmann în rolul Cavalerului Graalului. Trebuie țintit sus!

Acustica Sălii Palatului a fost un subiect larg dezbătut în anii anteriori. Acum, mai sotto voce. Când tocmai eram pregătiți să dăm nota de trecere, în ultima seară, chiar la începutul părții a IV-a a **Simfoniei nr. 2** de Brahms, un brum a zbârnâit preț de bune secunde în difuzoare și a turtit pălăria susținătorilor sistemului. Ne-a readus la realitate. Este foarte clar, Bucureștiul are nevoie de o sală nouă de concerte, nu de cosmetizarea unui spațiu de ședințe, nu de un complex cultural megaloman, ci de un auditorium de 2000 – 2500 de locuri, realizat după toate legile acusticii. Festivalul Enescu merită să primească un asemenea dar. Stadion Național se poate construi în

perspectiva unor evenimente cvasi-nerepetabile dar o sală de concerte utilizabilă permanent și, la fiecare doi ani, la nivel mondial, nu! Mă întreb dacă Ministerul Culturii are pregătită și înaintată o documentație pentru atragere de fonduri europene destinate acestui scop generos. Dacă nu, dl Theodor Paleologu, care a mers și la trei concerte pe zi, depășindu-și toți predecesorii, ar putea iniția demersul. Restul sunt cârpeli.

Mă reîntorc la problema Concursului de Canto. Nu e târziu ca ediția 2011 să-l reia. Dacă ar fi să deschidem o petiție a solicitanților-protestatari, în fruntea ei ar fi numai celebrități, laureate ale competiției: mezzosopranele Agnes Baltsa și Viorica Cortez, tenorul Ion Buzea, sopranele Eugenia Moldoveanu, Maria Slătinaru Nistor, Marina Krilovici, basul Ionel Pantea. Ce nume! Argumente suficiente. Chiar nu înțeleg motivul pentru care secțiunea Canto a fost eliminată... Acum, când următoarea ediție a Concursului Darclée se va desfășura în 2010, ar însemna că în fiecare an România ar avea o mare competiție de voci. Ceea ce nu e puțin lucru.

Ioan Holender

Ioan HOLENDER
(Foto Wiener
Staatsoper GmbH /
Axel Zeininger)

Conduce Opera de Stat din Viena și a intrat în ultimul sezon de mandat, afirmându-se deja drept cel mai longeviv în funcție din întreaga istorie a marelui teatru. Este una din marile personalități ale lumii lirice, apreciat, lăudat, controversat chiar, cum îi stă bine oricărei vedete. Ține în mână din 2003, deci de patru ediții, destinele Festivalului Enescu cu rezultate excepționale, per ansamblu. Dragostea pe care i-o poartă marelui compozitor român este cunoscută. Faptul că în antecamera biroului său directorial de la Viena tronează un imens portret enescian semnat de Corneliu Baba spune totul. Prestanța și autoritatea sa managerială au fost cheia de boltă a multor prezențe de nume importante pe afișul bucureștean. Guvernării i-au acordat onoarea de a se afla la conducerea festivalului și în 2011, o garanție a succesului. Deja s-au dat ca sigure vizitele Filarmonicii din Viena și, sub bagheta lui Daniel Barenboim, a Capelei de Stat din Berlin. Mi-aș dori însă ca în perspectiva ediției cu numărul XX, jubiliare, să-i stea în atenție și propunerile pe care noi, criticii muzicali, le-am făcut în repetate rânduri. Și chiar aici.